
NAVs bedriftsundersøkelse høsten 2008

Av: SIGRID MYKLEBØ OG JOHANNES SØRBØ

SAMMENDRAG OG HOVEDFUNN

NAVs bedriftsundersøkelse som ble gjennomført i høst, gjenspeiler omslaget som er skjedd i norsk økonomi. Undersøkelsen foregikk etter at finanskrisen toppet seg i september. Bedriftene har nå vesentlig lavere sysselsettingsforventninger enn de hadde for ett år siden. Spesielt er bedriftene innen bygg og anlegg betydelig mer pessimistiske. Mens halvparten av bedriftene i denne næringen ventet økt sysselsetting i fjor, og kun fem prosent forventet redusert sysselsetting, forventer nesten halvparten av bedriftene nå redusert sysselsetting. Også innen hotell- og restaurantnæringen, transport, varehandel og store deler av industrien, er nå sysselsettingsforventningene klart lavere enn i fjor.

IKT-bedriftene er, sammen med produksjon av elektronikk, eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting og bedriftene innen bergverksdrift og utvinning av olje og gass, de mest optimistiske. Over 40 prosent av disse bedriftene venter økt sysselsetting det neste året. Innen kommunikasjon, produksjon av trevarer, undervisning og anleggsnæringen er det nå flere bedrifter som venter redusert sysselsetting enn det er som venter økt sysselsetting.

I høstens undersøkelse oppgir 36 prosent av bedriftene at de har rekrutteringsproblem, og 16 prosent sier at problemene er så alvorlige at de har færre ansatte enn de ellers ville hatt. Mangelen på arbeidskraft summerer seg i høst til 88 700 personer, noe som er 43 700 lavere enn for ett år siden. Det er størst mangel på ulike typer fagarbeidere innen bygg og anlegg og industri, omsorgsarbeidere og hjelpepleiere, sykepleiere, ulike typer ingeniører samt forsikringskonsulenter og ulike typer sjåfører. Mangelen på sykepleiere og hjelpepleiere er nå betydelig høyere enn for ett år siden.

Omslaget i norsk økonomi slår også med hensyn til behovet for utenlandsk arbeidskraft. I alt svarer 11 prosent av bedriftene at de forventer å rekruttere arbeidskraft fra utlandet det neste året. Innen bygg og anlegg har andelen gått ned fra 18 til 8 prosent det siste året, og behovet for utenlandsk arbeidskraft har også gått mye ned innen eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting, jordbruk, skogbruk og fiske og innen industrien. Dette henger sammen med at flere bedrifter nå forventer å måtte nedbemanne det neste året, mens færre bedrifter svarer at de regner med å bli flere ansatte i løpet av det neste året.

OM NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

NAV gjennomfører hvert år to bedriftsundersøkelser, en om våren og en om høsten. I undersøkelsen som går om høsten er utvalget mindre enn i vårens undersøkelse. Det vil derfor kun presenteres resultat på landsnivå, og ikke for hvert fylke slik som i vårundersøkelsen.

Formålet med bedriftsundersøkelsene er at de skal gi kunnskap om etterspørselssiden på arbeidsmarkedet, og samtidig kunne si noe om næringslivets og offentlige etaters behov for ulike typer arbeidskraft i den nærmeste framtid. Denne kunnskapen bidrar til at NAV kan yte bedre service overfor arbeidssøkere og arbeidsgivere.

Sammenlignbarhet mellom vår- og høstundersøkelsen

Resultatene fra NAVs to årlige bedriftsundersøkelser vil ikke være sammenlignbare. Etterspørselen etter arbeidskraft varierer med årstiden, og dette vil også gjelde mangelen på arbeidskraft. Målt ved tilgangen på ledige stillinger er det et klart sesongmønster i etterspørselen etter arbeidskraft. Tilgangen på ledige stillinger er høyest i perioden mars til mai, noe som til en viss grad kan forklares med utlysning av sommerjobber. Videre øker tilgangen på ledige stillinger de første månedene på høsten, før den gjerne går ned fram mot desember. Det at den ene bedriftsundersøkelsen er i mars/april, mens den andre er i september/oktober vil altså i

seg selv gjøre at resultatene ikke er sammenlignbare.

Datainnsamlingen i de to undersøkelsene er også ulik. I vårundersøkelsen har NAVs fylkeskontor ansvaret for datainnsamlingen. Denne undersøkelsen foregår i all hovedsak postalt, men fylkene kan også benytte telefon eller bedriftsbesøk for å innhente svar. I høstens undersøkelse har TNS Gallup stått for datainnsamlingen. I høstens undersøkelse foregikk utsending av spørreskjema både postalt, men også per e-post. Dette kan påvirke både hvem som svarer og hva som svares, og vil dermed også bidra til at resultatene fra de to undersøkelsene ikke kan sammenlignes med hverandre.

Også for allmennheten og andre beslutningstakere gir NAVs bedriftsundersøkelse nyttig informasjon om tilpassingsproblemene på arbeidsmarkedet.

I høst svarte 2 396 bedrifter på NAVs bedriftsundersøkelse, noe som ga en svarprosent på 67. Undersøkelsen ble gjennomført fra slutten av september til slutten av oktober 2008.

Det stilles i alt seks spørsmål i undersøkelsen. Spørsmålene avdekker bedriftenes anslag på antall ansatte om ett år i forhold til i dag, hvilke næringer som venter særlig stor etterspørsel etter arbeidskraft, om bedriftene forventer å rekruttere arbeidskraft fra utlandet det neste året, og om bedriftene i dag har rekrutteringsproblem innenfor spesifikke yrker. For mer om metoden som benyttes i NAVs bedriftsundersøkelse, se det metodiske vedlegget.

Yrker og næringer

Vi vil presentere en del resultater for ulike yrker og næringer. Det er viktig å merke seg at inndelingen i yrker og næringer bygger på forskjellige klassifiseringsprinsipper. Næring viser hva slags produksjon som hovedsakelig foregår i virksomheten, mens yrkesbetegnelsen viser hva slags arbeidsoppgaver som tilfaller en sysselsatt. Innenfor den enkelte næring vil det finnes et bredt spekter av yrker. NAV har ingen statistisk oversikt over hvordan yrkene fordeler seg under næringsgruppene.

NAVs sysselsettingsbarometer

Arbeids- og velferdsdirektoratet utarbeider et sysselsettingsbarometer basert på resultatene fra undersøkelsen. Tallverdien i sysselsettingsbarometeret viser nettoøkningen, og er differansen mellom prosentvis andel bedrifter som oppgir at de forventer vekst i sysselsettingen og prosentvis andel bedrifter som forventer nedgang. Nettoøkningen er en indikasjon på virksomhetenes optimisme det kommende året. En høy verdi på sysselsettingsbarometeret er et tegn på stor etterspørsel etter arbeidskraft.

Sysselsettingsbarometeret bygger på bedriftenes vurderinger av den forventede størrelsen på arbeidsstokken i det kommende året. På bakgrunn av bedriftenes anslag er besvarelsene sortert etter andel bedrifter innenfor den enkelte næring som forventer økning, nedgang og uendret sysselsetting om ett år. Barometerets tallgrunnlag er derfor ikke påvirket av hvor mange personer en eventuell endring i sysselsettingen summerer seg til.

Rekrutteringsproblem har en viss effekt på sysselsettingsbarometeret. På bakgrunn av erfaring fra tidligere bedriftsundersøkelser vet vi at bedriftene ikke tar tilstrekkelig hensyn til begrensninger på tilbudssiden i arbeidsmarkedet. Dette kan påvirke realisert sysselsetting.

LAVERE SYSSELSETTINGSFORVENTNINGER BLANT BEDRIFTENE

Etter en oppgangskonjunktur som har vart siden sommeren 2003, har konjunktorene nå snudd i Norge. Tilgangen på ledige stillinger har gått ned siden november i fjor og arbeidsledigheten øker raskt. Da bedriftsundersøkelsen ble gjennomført i fjor høst, var vi inne i en periode med rekordhøy sysselsettingsvekst og en arbeidsledighet som fortsatt var på vei ned. Bedriftene var da svært optimistiske, og 38 prosent av bedriftene ventet økt sysselsetting det neste året. I høstens undersøkelse ser vi at bedriftene har klart lavere forventninger enn de hadde i fjor, og andelen som forventer økt sysselsetting er nå nede i 28 prosent. Samtidig har andelen som venter redusert sysselsetting økt

Tabell 1:

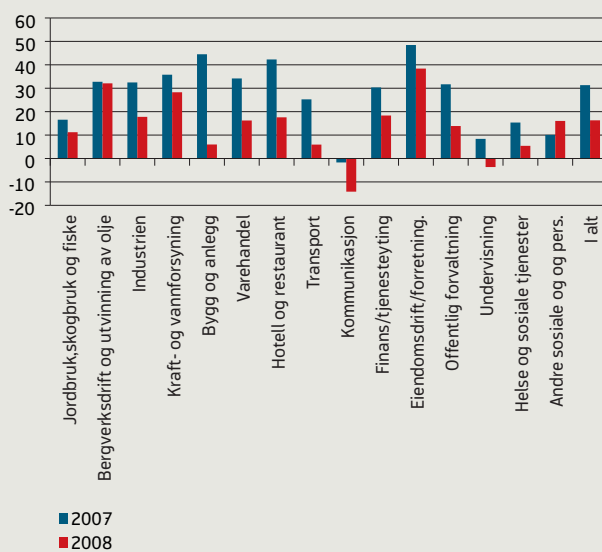
Sysselsettingsforventninger: Prosentandel bedrifter som forventer økning i, nedgang i, eller uendret sysselsetting.

	Nedgang	Uendret	Økende	Netto økning
2007 Høst	7	55	38	31
2008 Høst	12	59	28	16

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Figur 1:

NAVs sysselsettingsbarometer: Nettoandelen virksomheter som forventer økning i sysselsettingen, fordelt på næringer.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

med fem prosentpoeng (se tabell 1). Målt ved NAVs sysselsettingsbarometer er det kun innen næringen andre sosiale og personlige tjenester, samt deler av industrien, at bedriftene nå er mer optimistiske enn de var for ett år siden (se figur 1). Dette bekrefter at det har skjedd et skifte på arbeidsmarkedet, og tyder på at sysselsettingsveksten vil gå ned i tiden fremover.

Stort fall i forventningene i bygge- og anleggsnæringen

Det siste året har både boligprisene og boliginvesteringene falt. Fra oktober i fjor til oktober i år har boligprisene gått ned med over sju prosent, mens det per august var en nedgang i antallet påbegynte boliger hittil i år på over 20 prosent i forhold til tilsvarende periode i fjor. Det er også innen bygge- og anleggsnæringen at arbeidsledigheten har økt mest det siste året. Ved utgangen av november var det 2 200 flere arbeidsledige enn for ett år siden, en økning på 73 prosent.

Mens det i fjorårets undersøkelse kun var fem prosent av bedriftene innen bygg og anlegg som ventet redusert sysselsetting, er det i år hele 22 prosent av bedriftene som gjør dette. Spesielt er bedriftene innen anleggsvirksomhet pessimistiske i årets undersøkelse. Fallet i boligprisene og boliginvesteringene, et høyere rentenivå og økt usikkerhet på grunn av finanskrisen, er trolig viktige forklaringer på den sterke nedgangen i bedriftenes forventninger.

Lavere forventninger også i hotell- og restaurantnæringen

2007 ble et rekordår for hotell- og restaurantnæringen. Omsetningen økte med nesten 11 prosent, og sysselset-

tingen steg med 6,5 prosent fra 2006. Hittil i år viser imidlertid overnatningsstatistikken en liten nedgang i antallet overnatninger ved norske hotell, og i årets bedriftsundersøkelse er også bedriftene innen hotell- og restaurantnæringen mindre optimistiske enn de var i fjor. Det er fortsatt om lag 10 prosent som forventer redusert sysselsetting det neste året, mens andelen bedrifter som venter økt sysselsetting har gått ned fra 51 prosent i fjor til 29 prosent i år.

Økt usikkerhet innen varehandel

Sterk sysselsettingsvekst, god reallønnsutvikling og lav rente har bidratt til økt sysselsetting innen varehandel de siste årene. Nå er imidlertid rentenivået høyere, arbeidsledigheten stigende og sysselsettingsveksten avtagende, noe som bidrar til økt usikkerhet innen denne næringen. I høstens bedriftsundersøkelse er det likevel kun åtte prosent av bedriftene som venter redusert sysselsetting det neste året, mens 24 prosent av bedriftene venter økt sysselsetting. Bedriftene er dermed klart mindre optimistiske og mer usikre på utviklingen enn de var i fjor.

Fortsatt stor optimisme innen eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting

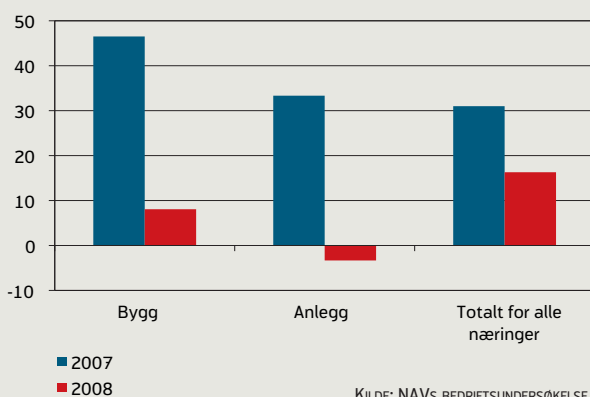
Innen eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting er det nesten 40 prosentpoeng flere bedrifter som forventer økt sysselsetting enn som forventer redusert sysselsetting. Dette er en nedgang på 10 prosentpoeng fra i fjor, men det viser at bedriftene fortsatt er svært optimistiske innen denne næringen. Det er kun innen produksjon av elektronikk at det er større optimisme knyttet til sysselsettingsutviklingen.

Virksomheter som spesialiserer seg på utleie av arbeidskraft, er kategorisert i næringsgruppen forretningsmessig tjenesteyting. Disse virksomhetene har hatt en betydelig økning i sysselsettingen de siste årene, noe som i stor grad har sammenheng med behovet for å rekruttere utenlandsk arbeidskraft til blant annet bygge- og anleggsbransjen og deler av industrien. Mange av virksomhetene innen forretningsmessig tjenesteyting driver også med utleie av arbeidskraft til helse- og omsorgssektoren, hvor etterspørselen etter arbeidskraft fortsatt er høy ifølge bedriftsundersøkelsen. Antallet sysselsatte innenfor forretningsmessig tjenesteyting har økt med seks prosent det siste året.

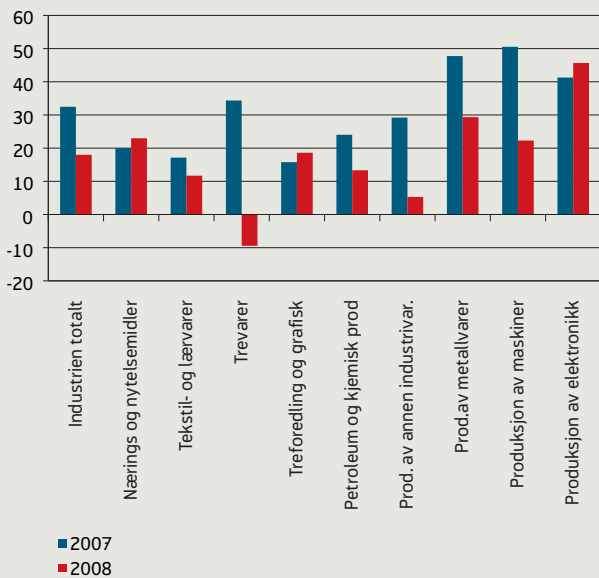
Stor forskjell på de ulike industrinæringene

For industrien samlet sett, er forventningene nå klart lavere enn de var for ett år siden. Det er imidlertid stor forskjell på de ulike undergruppene innenfor industrien. Innen produksjon av elektronikk er bedriftene svært optimistiske, og halvparten av disse bedriftene venter økt sys-

Figur 2:
NAV's sysselsettingsbarometer: Nettoandelen virksomheter innen bygge- og anleggsnæringen som forventer økning i sysselsettingen.

Figur 3:
NAV's sysselsettingsbarometer: Nettoandelen virksomheter innen industrien som forventer økning i sysselsettingen.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

sysselsetting det neste året, mens kun fem prosent venter en nedgang i sysselsettingen. Disse bedriftene er dermed noe mer optimistiske enn i fjor, og dette er den klart mest optimistiske industrinæringen. Også innen produksjon av nærings- og nytelsesmidler og treforedling og grafisk produksjon er forventningene om lag som for ett år siden, men disse var da to av de tre industrinæringene hvor forventningene var lavest.

For de andre undergruppene i industrien er sysselsettingsforventningene markert lavere enn de var for ett år siden. Størst endring har det vært innen produksjon av trevarer, hvor det i høst kun er 17 prosent av bedriftene som venter økt sysselsetting, mens hele 26 prosent venter redusert sysselsetting. Mens det for ett år siden var 34 prosentpoeng flere bedrifter som ventet økt sysselsetting enn redusert, er det altså nå 9 prosentpoeng flere som venter nedgang enn økning. Den store endringen henger sammen med at trevareindustrien er underleverandør til byggenæringen som nå går betydelig dårligere enn for ett år siden.

Lavere forventninger også innenfor offentlig sektor

Sysselsettingsforventningene i årets undersøkelse er også lavere innen offentlig forvaltning, undervisning og helse og sosiale tjenester enn de var i fjorårets undersøkelse. Innen undervisning er det nå flere bedrifter som venter

reduert sysselsetting enn det er som venter økt sysselsetting. Også i vårundersøkelsene har offentlig sektor, og da spesielt undervisning, hatt lave forventninger. Dette kan henge sammen med usikkerhet knyttet til utviklingen i kommuneøkonomien, som vil være svært avgjørende for sysselsettingsutviklingen innen undervisning.

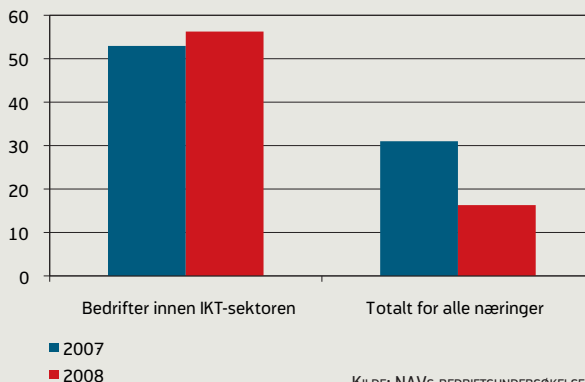
Dårligere tider for kommunikasjon

Innenfor næringsgruppen kommunikasjon venter 31 prosent av bedriftene en reduksjon i antallet ansatte det neste året. Bare 17 prosent venter en økning i antall ansatte, mens halvparten av bedriftene forventer å opprettholde sysselsettingen på dagens nivå. Også i fjor hadde bedriftene innen kommunikasjon negative forventninger til sysselsettingsutviklingen, og i følge AKU har også sysselsettingen innen post og telekommunikasjon gått noe ned fra 3. kvartal i fjor til 3. kvartal i år. De svake tallene fra årets bedriftsundersøkelse tyder på at denne utviklingen vil fortsette.

Høye forventninger innen IKT-sektoren

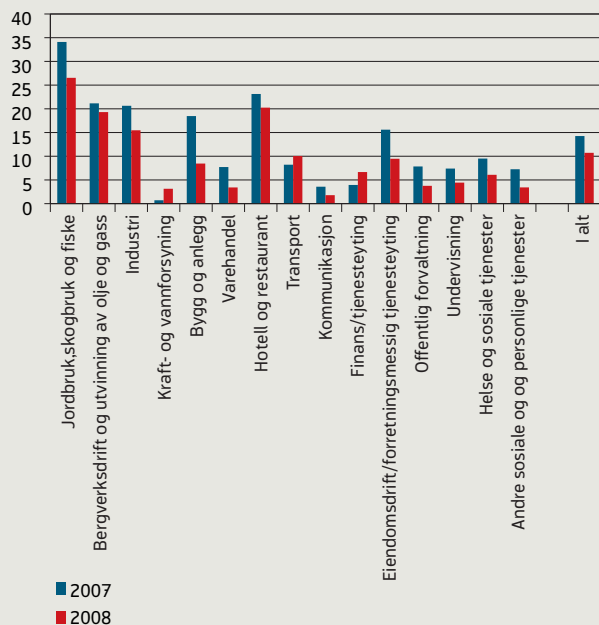
Etter en turbulent periode med mange konkurser og høy arbeidsledighet blant personer med IKT-bakgrunn, har aktiviteten innenfor sektoren tatt seg sterkt opp de siste fire årene. I høstens bedriftsundersøkelse venter om lag 63 prosent av bedriftene flere sysselsatte i løpet av det kommende året, mens bare seks prosent venter færre ansatte i egen bedrift. Det ser dermed ikke ut til at finanskrisen har gitt utslag for IKT-bedriftene så langt. Vi har imidlertid få svar fra bedrifter innen denne sektoren, noe som gjør at disse anslagene er mer usikre enn anslagene for andre næringer.

Figur 4:
NAV's sysselsettingsbarometer: Nettoandelen virksomheter innen IKT som forventer økning i sysselsettingen.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Figur 5:
Andel bedrifter innenfor den enkelte næring som forventer å rekruttere arbeidskraft fra utlandet kommende år.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

Behovet for utenlandsk arbeidskraft går sterkt ned i bygge- og anleggsnæringen

Gjennom de siste årenes høykonjunktur har det vært en betydelig tilførsel av utenlandsk arbeidskraft, og da særlig til bygge- og anleggsnæringen og til deler av industrien. Når konjunkturane nå snur, er det grunn til å tro at arbeidsinnvandringen også vil avta.

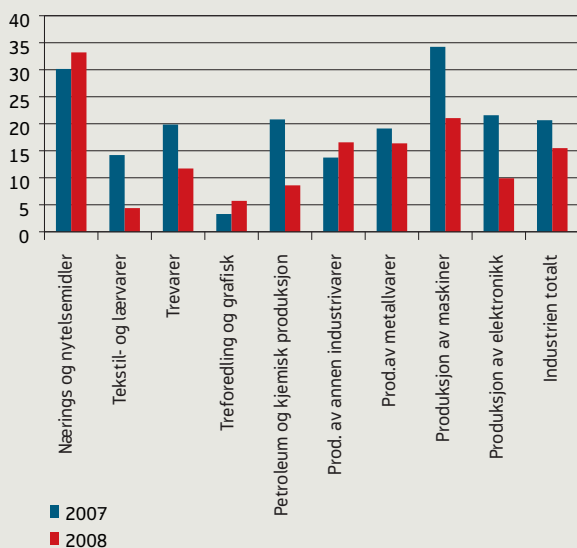
I høstens bedriftsundersøkelse har vi spurt bedriftene om de tror de vil ha behov for utenlandsk arbeidskraft i løpet av det kommende året. 11 prosent av bedriftene svarer ja på dette spørsmålet, en nedgang på tre prosentpoeng fra i fjor (se figur 5).

Innenfor jordbruk, skogbruk og fiske svarer 27 prosent av bedriftene at de forventer å ha behov for å rekruttere utenlandsk arbeidskraft på ett års sikt. Dette skyldes trolig behovet for sesongarbeidskraft i jordbruket, der bruken av og tilgangen på norsk arbeidskraft har gått betydelig ned de siste årene.

Også innenfor hotell- og restaurantnæringen er det en betydelig andel av bedriftene (20 %) som har behov for utenlandsk arbeidskraft det neste året. Denne næringen er også preget av store sesongmessige variasjoner i behovet for arbeidskraft, noe som innebærer et stort behov for utenlandsk arbeidskraft når aktiviteten er på det høyeste.

Innen industrien og bygge- og anleggsnæringen har behovet for utenlandsk arbeidskraft falt markert fra i fjor. I år svarer 15 prosent av industribedriftene at de har behov for utenlandsk arbeidskraft det neste året, en nedgang på seks prosentpoeng fra i fjor. I bygge- og anleggsnæringen har andelen gått ned fra 18 til 8 prosent. Den klare nedgangen må ses i sammenheng med at langt flere bedrifter innen disse næringene nå venter å nedbemanne, og langt færre forventer å øke sysselsettingen det kommende året. Innen industrien er det likevel stor forskjell på de ulike undergruppene. Innen produksjon av næringsmidler svarer 33 prosent av bedriftene at de vil ha behov for utenlandsk arbeidskraft det kommende året, mens det innen produksjon av maskiner er 21 prosent som oppgir dette. Minst behov for å rekruttere fra utlandet er det innen produksjon av tekstil- og lærvarer (4 %) og innen treforedling og grafisk industri (6 %) (se figur 6).

Figur 6:
Andel bedrifter innenfor ulike undergrupper i industrien som forventer å rekruttere arbeidskraft fra utlandet kommende år.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE

FORTSATT STOR MANGEL PÅ ARBEIDSKRAFT

I bedriftsundersøkelsen ber vi bedriftene svare på om de har rekrutteringsproblem. I høst svarte 36 prosent av bedriftene at de har slike problem, og 16 prosent svarte at rekrutteringsproblemene er alvorlige. Med alvorlige rekrutteringsproblemer menes at rekrutteringsproblemet har medført at bedriften nå har færre ansatte enn den ellers ville hatt. På bakgrunn av bedriftenes svar, har Arbeids- og velferdsdirektoratet estimert mangelen på arbeidskraft høsten 2008 til 88 700 personer.

Mangel på arbeidskraft – Definisjon

For å kartlegge omfanget av bedriftenes rekrutteringsproblem, er det nyttig å måle mangel på arbeidskraft i antall personer. Mangel på arbeidskraft blir i NAVs bedriftsundersøkelse definert av en sekvens bestående av i alt tre spørsmål. Bedriften blir bedt om 1) å besvare om den har rekrutteringsproblem. Dersom svaret er positivt, bes bedriften om 2) å oppgi om rekrutteringsproblemen er av en slik karakter at antall ansatte er lavere enn det ellers ville vært. Bedriften bes deretter om 3) å oppgi hvor mange personer dette omfatter, og hvilke yrker dette gjelder. Mangel på arbeidskraft hos den enkelte bedriften blir definert som antall personer bedriften velger å oppgi i det siste spørsmålet.

I undersøkelsen blir bedriftene også bedt om å oppgi sysselsettingsbehovet i fremtiden. Dette gir oss et anslag på fremtidig etterspørsel etter arbeidskraft, i motsetning til spørsmålet som avdekker mangel på arbeidskraft som kartlegger et øyeblikksbilde. Disse to forholdene på arbeidsmarkedet knytter seg derfor til to forskjellige tidspunkter, noe som kan bidra til at bedriftenes optimisme og rekrutteringsproblem kan være i utakt.

HVILKE NÆRINGER HAR STØRST MANGEL PÅ ARBEIDSKRAFT?

Rekrutteringsproblemen varierer betydelig mellom næringene. Bygge- og anleggsnæringen har flest bedrifter med rekrutteringsproblem. 28 prosent av bedriftene i denne næringen oppgir å ha alvorlige rekrutteringsproblemer. Dette er en nedgang på 15 prosentpoeng fra høsten 2007, men behovet for arbeidskraft er fortsatt betydelig.

Målt i antall personer, er mangelen størst innen eienomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting, hvor det nå mangler 36 000 personer. Dette er en liten økning siden i

fjor høst. I de fleste andre næringer har mangelen gått ned det siste året. Mangelen har gått mest ned innen varehandel, undervisning, transport og kommunikasjon.

Utvalgte næringer

Bygge- og anleggsnæringen

Aktiviteten innenfor bygge- og anleggsnæringen har blitt tydelig dempet den siste tiden, og det er særlig ordretilgangen på nye boliger som har gått ned. Bygg og anlegg er også den næringsgruppen hvor ledigheten har økt mest det siste året. Samtidig har mangelen på arbeidskraft avtatt kraftig. Bedriftene innenfor denne næringen mangler nå 12 100 personer. Dette er under halvparten av hva de manglet for ett år siden. Arbeidsmarkedet innenfor bygg og anlegg er likevel fortsatt stramt, som vi ser av stramhetsindikatoren i tabell 2. Innen bygg og anlegg er det størst mangel på rørleggere og VVS-montører, elektrikere og elektronikere, anleggsmaskinførere, tømrere og forskalingsnekkere. Mangelen på tømrere har imidlertid gått ned fra 6 000 til 2 000 det siste året.

Industrien

Industribedriftene mangler i følge bedriftsundersøkelsen 7 100 personer. Dette viser en kraftig nedgang siden høsten 2007, da det manglet 13 900 personer. Mangelen er størst innen produksjon av maskiner, med 4 200 personer. 34 prosent av bedriftene i denne industrigruppen melder at de har alvorlige problemer med rekruttering. Innen produksjon av metallvarer har 22 prosent av bedriftene alvorlige rekrutteringsproblemer, og mangelen summerer seg til 1 300 personer. Andelen bedrifter som melder om alvorlige rekrutteringsproblemer, er lavest innen trevarer, nærings- og nytelsesmidler og tekstil- og lærvarer.

Industribedriftene melder om mangel på faglært

Stramhetsindikatoren

Stramhetsindikatoren er forholdstallet mellom mangelen på arbeidskraft og antall sysselsatte. Et høyt forholdstall indikerer et stramt arbeidsmarked, noe som isolert sett indikerer et problem med å rekruttere arbeidskraft til virksomhetene.

Det presenteres to stramhetsindikatorer. Én for yrker (STYRK) og én for næringsgrupper (NACE). I begge stramhetsindikatorer er antall personer virksomhetene mangler (telleren) basert på resultater fra NAVs bedriftsundersøkelse høsten 2008. Sysselsettingstallene (nevneren) for yrkesgrupperinger er hentet fra Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser. Siste tilgjengelige sysselsettingstall er fra 2007. For næringsgrupperinger er kilden for sysselsettingstallene Enhetsregisteret. Når det gjelder sysselsetting på lands-

nivå, er totaltallet hentet fra Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser.

Stramhetsindikatoren er ikke nødvendigvis direkte sammenlignbar mellom næringer som i hovedsak befinner seg i offentlig sektor og næringer som i hovedsak befinner seg i privat sektor. Mens private bedrifter trolig uttaler seg om mangelen på arbeidskraft ut fra faktisk behov, vil offentlige bedrifter i større grad forholde seg til budsjettmidler og rammevilkår når de svarer på hvor mange personer de mangler. Dette er en viktig årsak til at næringer som offentlig forvaltning, undervisning og helse og sosiale tjenester har en såpass lav stramhetsindikator. Denne forskjellen mellom offentlig og privat sektor gjelder også de enkelte yrkesgrupper.

arbeidskraft, slik som elektrikere og elektronikere, svei-
sere og platearbeidere. I tillegg er det mangel ingeniører
og teknikere.

Eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting

Mangelen på arbeidskraft innen eiendomsdrift og forret-
ningsmessig tjenesteyting summerer seg til 36 000 perso-
ner, en liten økning siden i fjor høst. Dette var også blant
de mest optimistiske næringene i forhold til sysselsettings-
forventninger i høstens undersøkelse. Nasjonalregnskaps-
tall for 3. kvartal viser at forretningsmessig tjenesteyting
var blant de sterkeste bidragsyterne til veksten i brutto-
nasjonalproduktet for Fastlands-Norge fra 2. kvartal til
3. kvartal. Dette er trolig en viktig grunn til at bedriftene i

denne næringen har svart som de har gjort i høstens
bedriftsundersøkelse.

Eiendomsdrift og forretningsmessig tjenesteyting er en
sammensatt næringsgruppe som omfatter blant annet
forskjellige typer konsulentvirksomheter, rengjørings-
bedrifter og bedrifter som driver utleie av arbeidskraft.
Eksempler på yrkesgrupper det er mangel på i denne nær-
ingen, er ingeniører og teknikere, sykepleiere og rengjø-
ringspersonale.

Selv om eiendomsdrift og forretningsmessig tjeneste-
yting er en stor næring, utgjør en mangel på 36 000 perso-
ner et betydelig rekrutteringsproblem. Målt ved stramhets-
indikatoren, er det i denne næringen arbeidsmarkedet er
strammest, som vi ser av tabell 2.

Tabell 2:
Estimert mangel på arbeidskraft fordelt på næringer. Høsten 2008.

	Mangel på arbeidskraft i antall personer		NAVs stramhetsindikator		Andel bedrifter med alvorlige rekrutteringsproblem	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Jordbruk, skogbruk og fiske	2 600	2 700	8,4	8,5	16	16
Bergverksdrift og utvinning av olje og gass	700	300	1,9	0,8	28	21
Industrien	13 900	7 100	5,3	2,7	26	17
- Nærings- og nytelsesmidler	900	300	1,9	0,7	17	7
- Tekstil- og lærvarer	300	100	4,9	1,1	25	12
- Trevarer	700	100	4,5	0,7	26	7
- Treforedling og grafisk	100	300	0,2	0,9	3	13
- Petroleum og kjemisk produksjon	200	100	0,7	0,6	18	19
- Produksjon av andre industrivarer	1 000	500	4,6	2,2	18	15
- Produksjon av metallvarer	2 000	1 300	5,9	3,7	38	22
- Produksjon av maskiner	7 900	4 200	12,2	6,0	48	34
- Produksjon av elektronikk	900	300	4,4	1,3	31	24
Kraft- og vannforsyning	300	400	1,8	2,9	18	24
Bygg og anlegg	22 300	12 100	14,5	7,2	43	28
Varehandel	21 500	6 700	6,3	1,9	17	10
Hotell og restaurant	5 700	3 600	7,0	4,3	33	21
Transport	12 800	5 300	11,2	4,4	25	15
Kommunikasjon	1 500	600	3,8	1,5	13	10
Finans/tjenesteyting	600	1 100	1,2	2,4	21	10
Eiendomsdrift/forretningsmessig tjenesteyting	33 200	36 000	13,1	12,6	24	24
Offentlig forvaltning	3 100	3 000	2,2	2,0	25	15
Undervisning	2 400	900	1,3	0,5	12	9
Helse og sosiale tjenester	9 900	7 500	2,2	1,6	19	15
Andre sosiale og personlige tjenester	1 900	1 100	2,3	1,3	17	9
I alt	132 400	88 700	5,6	3,6	22	16

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

Varehandel

Innen varehandel har mangelen på arbeidskraft gått kraftig ned siden i fjor. Til sammen mangler bedriftene innen varehandel 6 700 personer. Dette er under en tredel av mangelen i fjor høst. Bare 10 prosent av bedriftene har oppgitt at de har alvorlige rekrutteringsproblemer, mot 17 prosent i fjor.

Hotell- og restaurantnæringen

Bedriftene innen hotell- og restaurantnæringen melder om en mangel på 3 600 personer, og det er spesielt kokker og rengjøringspersonale bedriftene har problem med å få rekruttert. 21 prosent av bedriftene i denne næringen har svart at de har alvorlige rekrutteringsproblemer, mot 33 prosent for ett år siden.

Offentlig forvaltning

Mangelen på arbeidskraft innen offentlig forvaltning summerer seg i høst til 3 000 personer, og ligger dermed på samme nivå som i fjor høst. Innen offentlig forvaltning er det blant annet mangel på fengselsbetjenter, ingeniører og teknikere.

Undervisning

Det mangler 900 personer innenfor undervisningssektoren. Sett i forhold til sysselsettingsnivået, er rekrutteringsproblemer innen undervisning svært små.

Skolene skiller seg ut med små rekrutteringsproblemer også i vårundersøkelsene. Dette har sammenheng med at vårens bedriftsundersøkelse gjennomføres i en periode hvor få skoler har behov for å rekruttere. Høstens undersøkelse ble gjennomført fra slutten av september til slutten av oktober, noe som tilsier at situasjonen vil være den samme også i denne undersøkelsen. Skolene vil på dette tidspunktet i stor grad ha fylt opp de ledige stillingene de eventuelt har hatt ved skolestart, og har derfor i liten grad rekrutteringsproblemer. Dette kan bidra til for lave anslag for mangelen på arbeidskraft innen undervisningssektoren.

Det ble heller ikke i årets bedriftsundersøkelse funnet noen mangel på førskolelærere. Dette til tross for at det spesielt i storbyene er stor etterspørsel etter førskolelærere, samtidig som arbeidsledigheten er svært lav. Dette kan komme av at vi i bedriftsundersøkelsen ikke problematiserer i hvilken grad barnehagene og skolene ansetter ufaglært arbeidskraft. Barnehagene vil i stor grad ansette barnehageassistenter dersom de ikke får førskolelærere, og vil dermed gjerne svare nei på om de har så alvorlige rekrutteringsproblemer at de har færre ansatte enn de ellers ville hatt. Dette gjør at resultatene for undervisningssektoren ikke er sammenlignbare med resultatene for de andre næringene.

Helse og sosiale tjenester

Virksomhetene innen helse- og sosialtjenester mangler 7 500 personer i følge høstens bedriftsundersøkelse. Stramhetsindikatoren viser imidlertid at rekrutteringsproblemer innen helse- og sosiale tjenester fortsatt er godt under gjennomsnittet for alle næringer.

REKRUTTERINGSPROBLEM FORDELT PÅ YRKER

I bedriftsundersøkelsen har vi bedt bedriftene om å oppgi hvilke yrkesgrupper de har så store problemer med å rekruttere, at de har færre ansatte enn de ellers ville hatt. De er også bedt om å oppgi hvor mange ansatte dette dreier seg om. Ved hjelp av svarene på dette spørsmålet, beregnes mangelen innenfor de enkelte yrker.

Tabell 3 viser mangel på arbeidskraft innenfor de yrkesgruppene der mangelen på arbeidskraft er størst. Det foreligger ikke beregninger for alle yrkesgrupper. Dette fordi mangelen på arbeidskraft ikke kan estimeres innenfor yrker der det kun er et fåtall bedrifter i utvalget som har oppgitt mangel på arbeidskraft. I de fleste slike tilfeller må vi forvente at et fåtall observasjoner i utvalget reflekterer at det er liten mangel innenfor dette yrket. Et fåtall observasjoner kan likevel summere seg til et betydelig antall personer. Det kan derfor være mangel på arbeidskraft innenfor en yrkesgruppe selv om yrket ikke er oppført i tabell 3. Ettersom NAVs bedriftsundersøkelse er en utvalgsundersøkelse, vil det være usikkerhet knyttet til estimatene på mangel. Usikkerheten kan variere fra yrke til yrke.

Tabell 4 viser den relative mangelen på arbeidskraft fordelt på yrkesgrupper. Det absolutte tallet over mangel på arbeidskraft vil ha sammenheng med hvor stor yrkesgruppen er, mens det relative tallet tar hensyn til ulik størrelse på yrkesgruppene. Den relative mangelen er presentert i form av en stramhetsindikator (se egen ramme tidligere i artikkelen). Eksempelvis kan en mangel på 1 350 platearbeidere være like virksomhetskritisk som en mangel på 3 600 rørleggere, ettersom arbeidsstyrken for den siste gruppen er langt større. Vi ser derfor også på forholdstallet mellom mangelen på arbeidskraft og antall sysselsatte i yrkene og benevner dette som stramhetsindikatoren.

I spørsmålet som avdekker mangel, bes bedriftene ta stilling til om rekrutteringsproblemer er av en slik art at man har færre ansatte enn man ellers ville hatt. Innenfor enkelte yrker kan det benyttes ufaglært arbeidskraft uten at dette i bedriftsundersøkelsen blir registrert som et alvorlig rekrutteringsproblem. På den annen side vil enkelte arbeidsgivere ønske seg ansatte med kompetanse utover det som er normalt innenfor en yrkesgruppe.

Tabell 3:

Estimert mangel på arbeidskraft for utvalgte yrker. Sortert etter antall personer bedriftene mangler. Høsten 2008.

STYRK	STILLING	2007	2008	STYRK	STILLING	2007	2008
7134	Rørleggere og VVS-montører	4 800	3 600	3349	Andre yrker innen undervisning og pedagogisk arbeid	0	700
7241	Elektrikere, elektronikere o.l.	3 200	3 500	7243	Automatikere, tavlemontører, viklere og transformormontører	4 500	700
5141	Frisører, kosmetologer o.l.	1 700	3 450	8251	Grafiske trykkere	0	650
8331	Anleggsmaskinførere	1 650	3 050	3415	Tekniske og kommersielle salgsrepresentanter	950	600
8321	Bil-, drosje- og varebilførere	9 750	2 800	7237	Industrimekanikere	3 750	550
3412	Forsikringskonsulenter	3 250	2 650	6112	Gartneriarbeidere	1 050	500
3119	Andre ingeniører og teknikere	1 450	2 400	7121	Murere m.fl.	1 200	500
5132	Omsorgsarbeidere og hjelpepleiere	650	2 350	7244	Energimontører	550	500
5221/	Butikkmedarbeidere o.l./			2142	Sivilingeniører (bygg og anlegg)	1 550	450
5223	Selgere (detalj)	3 150	2 350	3232	Vernepleiere	900	450
3231	Sykepleiere	950	2 200	4114	Kontormedarbeidere	500	450
7212	Sveisere	3 700	2 200	2149	Andre sivilingeniører og tilsvarende yrker	800	400
7125	Tømrere	6 000	2 000	2541	Sosial- og siviløkonomer	150	400
5122	Kokker	4 600	1 900	3450	Polititjenestemenn	750	400
8323	Lastebil- og vogntogførere	2 150	1 800	7311	Instrumentmakere og -reparatører	4 850	400
9132	Rengjøringspersonale i bedrifter o.l.	800	1 750	5134	Tannlegesekretærer	0	350
7124	Forskalingsnekkere	0	1 600	7432	Skreddere, kjole- og draktsyere, modister o.l.	0	350
3116	Ingeniører og teknikere innen olje, bergverk og metallurgi	2 250	1 550	2114	Geologer og geofysikere	0	300
3114	Maskiningeniører og -teknikere	1 750	1 500	2145	Sivilingeniører (maskin- og marinteknikk)	400	300
3113	Elektronikk- og telekommunikasjonsingeniører og -teknikere	1 750	1 400	8213	Maskinarbeidere	2 350	300
7214	Platearbeidere	3 050	1 350	3112	Elkraftingeniører og -teknikere	550	250
5162	Fengselsbetjenter	0	1 300	3419	Markedsførings- og reklamekonsulenter	0	250
7421	Snekkere	2 200	1 300	1312	Ledere innen bergverksdrift, industri, kraft- og vannforsyning	0	200
6111/6121/6122/ 6130/9210	Gårdbrukere m.fl.	500	1 200	2221	Leger	700	200
3471	Dekoratører, designere, og reklame-tegnere	0	1 150	3413	Eiendomsmeglere og -forvaltere	0	200
7142	Overflatebehandlere og lakkerere	1 000	1 150	5149	Andre yrker innen personlig tjenesteyting	0	200
8224	Operatører innen plastfag og plastproduksjon	900	1 150	2141	Sivilarkitekter, by- og trafikkplanleggere	0	150
3432	Revisorer (ikke statsautoriserte) og regnskapsførere	0	1 050	2230	Spesialsykepleiere og jordmødre	500	150
5139	Annet pleie- og omsorgspersonale	0	1 050	2310	Universitets- og høyskolelektorer/-lærere	0	150
7132	Isolatører og kapslere	600	1 050	5131	Barne- og ungdomsarbeidere o.l.	2 150	150
8141	Operatører innen produksjon og videreforedling av trelastprodukter	1 750	950	7235	Automatikkmekanikere	1 100	150
2130	Systemutviklere og programmerere	1 900	850	7412	Bakere og konditorer	800	150
2147	Sivilingeniører (geofag, petroleums-teknologi, metallurgi o.l.)	300	850	2545	Psykologer	250	100
5224	Selgere (engros)	350	800	3120	Dataingeniører og -teknikere	850	100
8322	Buss- og sporvognførere	5 000	800	3341	Yrkesfaglærere og faglærere i videregående skole	0	100
9133	Kjøkken- og anretningsassistenter	0	800	7234	Motormekanikere	0	100
2511	Statsautoriserte revisorer	1 200	750				
5123	Hovmestere, servitører og barkeepere	3 700	750				
7232	Mekanikere innen flytekniske fag	0	750				
3111	Bygningsingeniører og -teknikere	2 250	700				

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

Den enkelte virksomhet rapporterer kun om mangel på arbeidskraft, ikke overskudd av arbeidskraft. Dette betyr at dersom en bedrift mangler 10 snekkere og en annen bedrift har et overskudd på 10 snekkere, så vil summen av dette bli et udekket behov på arbeidskraft på 10 snekkere. Den estimerte mangelen på 88 700 personer representerer derfor et bruttotall på udekket behov for arbeidskraft. I en viss utstrekning blir dette dekket opp av den løpende tilgangen av arbeidskraft over tid.

Mangel på fagarbeidere og transportarbeidere

Stramhetsindikatoren i tabell 4 viser at den yrkesgruppen det er størst mangel på, sett i forhold til antall sysselsatte, er mekanikere innen flytekniske fag. Markedet er også stramt når det gjelder fengselsbetjenter og forskalings-snekkere. Den absolutte mangelen på arbeidskraft er størst blant rørleggere og VVS-montører, der det mangler 3 600 personer. Det er også stor mangel på elektrikere, elektronikere og lignende (3 500 personer). I tillegg er det stor mangel på transportarbeidere, slik som anleggsmaskinførere (3 050), bil-, drosje-, og varebilførere (2 800) og lastebil- og vogntogførere (1 800). Sett i forhold til sysselsettingen, ser vi av tabell 4 at det er ganske store problemer med å få rekruttert arbeidskraft innen disse yrkene. Både den absolutte mangelen og stramheten i arbeidsmarkedet for disse yrkesgruppene er imidlertid på et betydelig lavere nivå enn i fjor høst.

Bedriftene mangler 850 systemutviklere og programmerere

I høstens bedriftsundersøkelse mangler det 850 systemutviklere og programmerere. Dette er mindre enn halvparten av fjorårets mangel. Mangelen på dataingeniører er også liten, og har gått kraftig ned siden i fjor høst. Rekrutteringsproblemene innen disse yrkene er dermed små, sett i forhold til sysselsettingen. Arbeidsledigheten i IKT-sektoren er imidlertid svært lav, samtidig som sysselsetningsforventningene er svært høye.

Stor mangel på ingeniører og sivilingeniører

Bedrifter innen flere næringer melder om problem med å rekruttere sivilingeniører og ingeniører. Det er stor mangel på ingeniører innen olje, bergverk og metallurgi (1 550), maskiningeniører (1 500), elektronikk- og telekommunikasjonsingeniører (1 400), sivilingeniører innen geofag, petroleumsteknologi og metallurgi (850) og andre ingeniører (2 400). Mangelen på byggingeniører og sivilingeniører innen bygg og anlegg har imidlertid gått kraftig ned siden i fjor høst.

Ingeniører og sivilingeniører er konjunkturfølsomme yrkesgrupper hvor arbeidsledigheten vil svinge med konjunktorene, og hvor spesielt nyutdannede merker konjunktursituasjonen. Bedriftene innen bygg og anlegg og industri er langt mindre optimistiske nå enn de var i fjor høst. Dette gjelder spesielt bygg og anlegg, og vi kan forvente ytterligere nedgang i mangelen på byggingeniører og sivilingeniører innen bygg og anlegg.

Tabell 4:

Estimert mangel på arbeidskraft for utvalgte yrker. I antall personer og stramhetsindikator. Sortert etter stramhetsindikator. Høsten 2008.

STYRK	STILLING	Mangel på arbeidskraft i antall personer, 2008	Stramhets- indikator	STYRK	STILLING	Mangel på arbeidskraft i antall personer, 2008	Stramhets- indikator
7232	Mekanikere innen flytekniske fag	750	37,7 %	5134	Tannlegesekretærer	350	6,1 %
5162	Fengselsbetjenter	1 300	37,1 %	3450	Polititjenestemenn	400	5,8 %
7124	Forskalingsnekkere	1 600	36,0 %	3232	Vernepleiere	450	5,5 %
2511	Statsautoriserte revisorer	750	32,3 %	3349	Andre yrker innen undervisning og pedagogisk arbeid	700	5,3 %
6112	Gartnerarbeidere	500	32,0 %	7234	Motormekanikere	100	5,0 %
7432	Skreddere, kjole- og draktsyere, modister o.l.	350	30,1 %	2541	Sosial- og siviløkonomer	400	4,8 %
7142	Overflatebehandlere og lakkerere	1 150	29,4 %	7412	Bakere og konditorer	150	4,6 %
7129	Anleggsgartnere	1 050	29,2 %	3111	Bygningsingeniører og -teknikere	700	4,4 %
8141	Operatører innen produksjon og videreforedling av trelastprodukter	950	28,4 %	7125	Tømrere	2 000	4,2 %
7243	Automatikere, tavlemontører, viklere og transformormontører	700	27,9 %	9133	Kjøkken- og anretningsassistenter	800	4,0 %
3412	Forsikringskonsulenter	2 650	25,3 %	3112	Elkraftingeniører og -teknikere	250	4,0 %
3119	Andre ingeniører og teknikere	2 400	25,0 %	3231	Sykepleiere	2 200	3,9 %
7214	Platearbeidere	1 350	24,4 %	7237	Industrimekanikere	550	3,4 %
7134	Røleggere og VVS-montører	3 600	22,6 %	5123	Hovmestere, servitører og barkeepere	750	3,2 %
8224	Operatører innen plastfag og plastproduksjon	1 150	21,5 %	5132	Omsorgsarbeidere og hjelpepleiere	2 350	3,0 %
7212	Sveisere	2 200	21,2 %	9132	Rengjøringspersonale i bedrifter o.l.	1 750	3,0 %
8251	Grafiske trykkere	650	18,8 %	2130	Systemutviklere og programmerere	850	3,0 %
5141	Frisører, kosmetologer o.l.	3 450	17,9 %	5224	Selgere (engros)	800	2,7 %
7311	Instrumentmakere og -reparatører	400	17,3 %	6111/6121/6122/ 6130/9210	Gårdbrukere m.fl.	1 200	2,7 %
3114	Maskiningeniører og -teknikere	1 500	17,2 %	3415	Tekniske og kommersielle salgsrepresentanter	600	2,6 %
8331	Anleggsmaskinførere	3 050	16,9 %	3432	Revisorer (ikke statsautoriserte) og regnskapsførere	1 050	2,3 %
2147	Sivilingeniører (geofag, petroleumsteknologi, metallurgi o.l.)	850	16,4 %	2141	Sivilarkitekter, by- og trafikkplanleggere	150	2,3 %
5149	Andre yrker innen personlig tjenesteyting	200	16,3 %	5139	Annet pleie- og omsorgspersonale	1 050	2,1 %
3116	Ingeniører og teknikere innen olje, bergverk og metallurgi	1 550	16,2 %	3413	Eiendomsmeglere og -forvaltere	200	2,0 %
3113	Elektronikk- og telekommunika- sjonsingeniører og -teknikere	1 400	13,8 %	2545	Psykologer	100	1,8 %
8321	Bil-, drosje- og varebilførere	2 800	12,9 %	3419	Markedsførings- og reklamekonsulenter	250	1,6 %
7244	Energimontører	500	12,1 %	5221/ 5223	Butikkmedarbeidere o.l./ Selgere (detalj)	2 350	1,2 %
7241	Elektrikere, elektronikere o.l	3 500	10,1 %	2221	Leger	200	1,1 %
2145	Sivilingeniører (maskin- og marinteknikk)	300	9,6 %	4114	Kontormedarbeidere	450	1,0 %
7121	Murere m.fl.	500	9,3 %	3341	Yrkesfaglærere og faglærere i videregående skole	100	0,9 %
2114	Geologer og geofysikere	300	9,2 %	2230	Spesialsykepleiere og jordmødre	150	0,8 %
2142	Sivilingeniører (bygg og anlegg)	450	8,9 %	2310	Universitets- og høyskolelektorer/ -lærere	150	0,7 %
3471	Dekoratorer, designere, og reklametegnere	1 150	8,6 %	3120	Dataingeniører og -teknikere	100	0,3 %
1312	Ledere innen bergverksdrift, industri, kraft- og vannforsyning	200	7,9 %	5131	Barne- og ungdomsarbeidere o.l.	150	0,2 %
7421	Snekkere	1 300	7,9 %				
8213	Maskinarbeidere	300	7,5 %				
5122	Kokker	1 900	7,4 %				
8323	Lastebil- og vogntogførere	1 800	6,9 %				
2149	Andre sivilingeniører og tilsvarende yrker	400	6,8 %				
7235	Automatikkmekanikere	150	6,5 %				
8322	Buss- og sporvognførere	800	6,5 %				

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE.

VEDLEGG 1: METODISK VEDLEGG

I bedriftsundersøkelsen trekkes et utvalg av bedrifter fra Bedrifts- og foretaksregisteret (Enhetsregisteret). Utvalget trekkes tilfeldig, men alle bedrifter med mer enn 400 ansatte er med i utvalget. I tillegg er alle bedrifter med mer enn 200 ansatte i næringene offentlig forvaltning, undervisning, helse- og sosialtjenester og andre sosiale og personlige tjenester med i utvalget. Dette fordi dette ofte er bedrifter som skiller seg fra andre når det gjelder hvilke yrker de etterspør. Størrelsen på utvalget er bestemt slik at det skal sikres representativitet på alle næringer.

Det stilles i alt seks spørsmål i undersøkelsen. Bedriftene blir bedt om å svare enten postalt eller per e-post. Spørsmålene i undersøkelsen gir anslag på bedriftenes sysselsettingsforventninger for det kommende året, om bedriften forventer å rekruttere arbeidskraft fra utlandet, og om bedriften har rekrutteringsproblem innenfor spesifikke yrker.

I de tilfellene der resultatene på landsbasis skal presenteres i form av andeler, og ikke i form av absoluttverdier, vektet resultatene. Et eksempel på en slik problemstilling er kartlegging av andel bedrifter som forventer sysselsettingsvekst i det kommende år. Ettersom næringene varierer i størrelse, er det nødvendig å tildele de store næringene mer vekt enn de små. Vektingen konstrueres ut fra forholdet mellom antall bedrifter i næringen og antall

bedrifter totalt. Ettersom utvalget har en overrepresentasjon av store bedrifter, må resultatene innenfor hver næring vektet også i forhold til andelen små og store bedrifter i populasjonen.

Mangel på arbeidskraft estimeres ved hjelp av en modell som tar hensyn til bedriftenes geografiske kjennetegn, næringsvise kjennetegn, antall ansatte og observert mangel. Resultatet brukes til å predikere mangelen på arbeidskraft i de bedriftene som ikke ble tatt inn i utvalget.

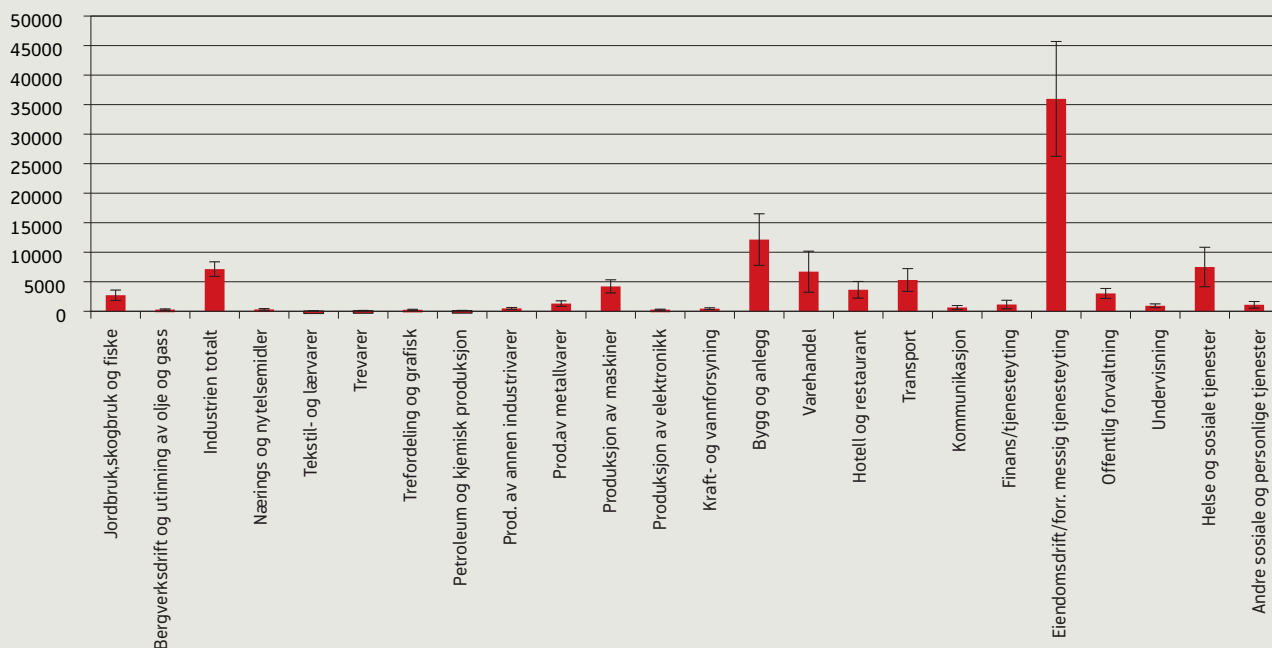
Det vil knytte seg usikkerhet til disse estimatene. Jo mer detaljert kjennetegn det søkes på, dess større er usikkerheten knyttet til estimatet. Det er med andre ord større usikkerhet knyttet til estimatene for mangel per yrke enn mangel per næring, fordi det her vil være færre observasjoner. Det er også større usikkerhet knyttet til anslagene i høstens undersøkelse enn vårens fordi vi om høsten har et atskillig mindre utvalg.

NAV har beregnet konfidensintervall for estimert mangel på arbeidskraft. Den faktiske mangel vil med 90 prosent sannsynlighet ligge innenfor de respektive konfidensintervallene som er presentert i figuren under. Nederste mulige grense for et konfidensintervall kan ikke være lavere enn observert mangel i utvalget.

Arbeids- og velferdsdirektoratet kan kontaktes dersom det ønskes mer utdypende informasjon om estimering av mangel på arbeidskraft og beregning av konfidensintervaller.

Figur 7:

Estimert mangel på arbeidskraft med konfidensintervaller. Næringsvise resultat.

KILDE: NAVS BEDRIFTSUNDERSØKELSE